

CUM SĂ RĂMÎ „SPIRIT” ACTIV PE TIMP DE CRIZĂ ?

Elena HARCONIȚA,
director Biblioteca Științifică

Ce este criza? - O modificare gravă și subită, care se produce în ordinea normală a lucrurilor și care afectează bunul lor mers, anume așa explică fenomenul dicționarele explicative.

În această perioadă de instabilitate economică globală sunt desfășurate investigații vizînd modalitățile eficiente de depășire a cataclismului. Printre ele se numără și „Oportunități pe timp de criza: accelerarea schimbării”, studiu în cadrul căruia au fost intervievați circa 600 de manageri din diverse companii. Aproape jumătate dintre ei (43%) au menționat că modelul de operare a afacerii lor a fost definitiv modificat de realitățile din ultimele 18 luni. Alții, (45%) au spus ca impactul a fost doar unul temporar. Se mai susține că, *deși criza economică a cunoscut apogeul, majoritatea companiilor sunt în continuare în căutarea căilor de supraviețuire și că există totuși o minoritate care încearcă să valorifice noile oportunități ale pieții.*

Este cunoscut faptul că puterea unui stat, a unei organizații sau a unei personalități se observă foarte bine anu-

me în situații de criză. Reechilibrarea situației denotă profesionalismul oamenilor și coeziunea din interiorul instituțiilor.

Ce facem, cum ne descurcăm noi, bibliotecarii, pe timp de criză?

Criza poate să aducă prejudicii incommensurabile, de aceea trebuie să comunicăm cît mai mult cu cititorii / utilizatorii noștri pentru a le explica situația, cu colegii pentru a acumula experiențe pozitive în vederea ieșirii din impas și cu potențialii sponsori, susținători, donatori și simpatizanți ai bibliotecilor pentru ca aceștia să ne ofere cît mai mult sprijin. Descrierea clară a situației în care se află azi bibliotecile, impactul negativ asupra viitorului lor – acesta este subiectul investigației jurnalistice propus participanților la concursul „Jurnalismul în situații de criză”, lansat de catedra Jurnalism a Facultății Jurnalism și Mijloace ale Comunicării a USM, în cadrul unui proiect sprijinit financiar de UNICEF. Cele mai bune materiale jurnalistice redactate la această temă vor fi menționate cu premii considerabile. Considerăm că această investigație jurnalistică ar putea avea un impact benefic asupra crizei de comunicare, care, în consecință, generează

mai întotdeauna o criza de imagine a organizației, dublată de pesimism și disconfort interior. Istoria mărturisește însă că adesea criza ne poate aduce surprinzător o schimbare în bine. Important este să nu ne lăsăm purtați ca frunzele de vânt, să rezistăm, să nu încetăm să căutăm și să găsim soluțiile care ar reduce din spațiul de manifestare a crizei.

Una din acțiunile pozitive pe segmentul de comunicare este întâlnirea în idei profesionale, schimbul de informații și desemnarea acțiunilor comune pentru a depăși dificilele probleme cu care ne confruntăm.

Ce și cum să facem noi, cei care ne aducem aportul zilnic la formarea viitoareii clase intelectuale și politice a țării, cei care ne confruntăm cu tot felul de crize: informațională, a lecturii, de finanțare, de spațiu, de personal, de creativitate, de viziune, de moralitate, de identitate.

În monografia *Criza în structurile infodocumentare: sensuri și semnificații contemporane*, profesorul Ion Stoica susține că noi, bibliotecarii, de fapt, ne aflăm în permanență pe un teritoriu al crizelor. Barierele financiare și tehnologice afectează relația cu stocurile de informații și documente. Ar fi ideal dacă astăzi nu ar mai trebui să convingem pe nimeni că un învățământ modern și eficient nu se poate dezvolta dacă nu avem biblioteci dotate cu echipament modern. Cu părere de rău, anul 2009 se dovedește a fi cel mai nefavorabil în acest sens pentru toate bibliotecile, inclusiv pentru cele din învățământ. Consecințele proastei organizări și funcționării a bibliotecilor se vor resimți în viitor, așa cum, de exemplu, ne

confruntăm acum cu lacunele din colecțiile noastre ce țin de anii '90, când am trecut, la fel, printr-o perioadă de criză politică, economică, socială, psihologică.

Două decenii în urmă se considera că, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, bibliotecile vor dispărea și nu va mai fi nevoie de colecții și de serviciile bibliotecarilor. Noile tehnologii informaționale s-au impus și în R. Moldova, adevărat că nu în măsura în care se dezvoltă ele în țările europene și în SUA, dar cartea nu a dispărut, ci, dimpotrivă, și-a consolidat și mai mult pozițiile. „Dacă structurile documentare au jucat un rol esențial în dezvoltarea cunoașterii este și pentru faptul că ele s-au concentrat pe stabilitatea seculară a Cărții și a deprinderilor intelectuale legate de Carte” (1. p. 19).

Astfel, temerile bibliotecarilor legate de dispariția cărților și a revistelor tradiționale, devin tot mai neîntemeiate. Știm că potențialul informațional științific al revistelor, în special al celor din domeniul tehnic și medical, a sporit considerabil, ele fiind disponibile (parțial sau complet) și în format electronic. Oricum, în R. Moldova cercetătorii nu vor avea încă mult timp acces la publicațiile respective în măsura așteptată din varii motive, cel mai important fiind lipsa echipamentului tehnic performant în cantități adecvate. Evoluțiile din ultimii ani ne orientează să credem că și la nivel global manualele, monografiile electronice vor fi accesibile cu precădere pe Internet. O instruire de calitate însă, un studiu aprofundat multidimensional continuă să

se efectueze fiind folosite documente tipărite. Evocatoare sunt, în acest sens, recente sondaje în care cadrele didactice indică necesitatea pragmatică a existenței în colecțiile noastre a exemplarului tipărit.

Iată de ce una din prioritățile activității noastre, alături de asigurarea accesului la informații electronice, rămîne a fi dezvoltarea colecțiilor tradiționale. Astfel, la 1 octombrie curent, am constatat peste 7 300 u. m. achiziționate în 9 luni ale lui 2009 și asta cînd nu am avut alocat nici un leu(!) pentru achiziții. Cum ne descurcăm totuși? 1 325 de exemplare sau 18,3 % constituie exemplarul Depozitului Legal, pe care îl primim de la Camera Națională a Cărții. Este foarte important ca în această perioadă de nefinanțare să putem oferi acces la producția editorială națională, la o și mai mare diversitate de titluri decît în anii precedenți, 36 % din noile titluri adăugate stocului le constituie ofertele de la CNC. Exigența colegilor noștri de la CNC față de editurile și tipografiile din Moldova, asigură un control bibliografic aproape exhaustiv asupra producției editoriale naționale, fapt ce are un impact benefic și asupra colecțiilor noastre. Timp de 3 ani, numai în colecțiile BȘU au intrat pe această cale 5 422 exemplare de documente noi.

O altă sursă de achiziții rămîne să fie Asociația Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „Costachi Negri” din Galați. Prin bunăvoința secretarului Asociației, domnului inginer Radu Moțoc, au fost procurate pentru comunitatea

academică bălțeană edițiile prestigioasei edituri românești Humanitas, unele mai și avînd autograful directorului editurii, scriitorului Gabriel Liiceanu. Menționăm donațiile venite de la Institutul Cultural Român și anume de la Direcția României din afara țării, director Ion Mircea, de la Banca Mondială, care, la finele lui 2007, a instituit la noi Biblioteca Depozitară Regională, apoi, de la Biroul Consiliului Europei, care în aprilie 2007 a deschis un Punct de Informare în spațiile Bibliotecii noastre, precum și de la Departamentul *Instruirea la Distanță* de la Universitatea *Dunărea de Jos* din Galați. Tuturor acestor instituții le suntem recunoscători pentru completarea colecțiilor cu noi și valoroase surse, asupra cărora se vor apleca la sigur, multe generații de studenți. Biblioteca Națională a României, director Dr. Elena Târziman, a oferit un lot de 1 300 de exemplare de cărți noi, utile pentru domeniile de profil ale universității noastre, cărți foarte solicitate de cititori. O colecție de peste 3 524 de exemplare în 120 titluri, 26 curente, ce acoperă domeniile de interes ale comunității de cercetători bălțeni, continuă să se completeze din Proiectul JDP, SUA, New - York, fapt ce augmentează fluxul informațional internațional spre utilizatorii consacrați.

Spații bibliotecare bine amenajate, colecții actualizate și bogate, disponibilitatea informațiilor electronice, bibliotecari bine instruiți, cu o largă deschidere spre nou – toate acestea însă nu sînt suficiente pentru a distruge complet imaginea încă perimată a muncii în bibliotecă și, respectiv, a importanței bibliotecilor științifice. Chiar dacă ne vom orienta eforturile

doar spre utilizator, cum dintotdeauna ne-au sfătuit specialiștii din domeniu, chiar dacă și sîntem orientați spre crearea bibliotecilor 2.0 și web 2.0, oricum vor veni comisiile de acreditare academică care vor instrumenta aceleași criterii de evaluare: fonduri fizice total per student; numărul de utilizatori, de angajați, de vizite, mărimea clădirii și spațiile per utilizator în săli de lectură ori suprafețe pentru cataloage și fișiere, etc. Este absolut necesar să fie schimbat cadrul de evaluare la cel mai înalt nivel, să fie promovată noua *Strategie de dezvoltare a bibliotecilor* în următorii 10 ani, să fie obținut suportul financiar necesar, să avem reprezentanți activi și responsabili în structurile guvernamentale, care ar face lobby cauzei noastre, ar reuși să influențeze factorii de decizie, pentru ca, cel puțin, bibliotecarii să fie felicități de Ziua lor Profesională.

În literatura de specialitate se susține: *rezultatul final al managementului anticriză trebuie să fie trecerea organizației într-o stare stabilă de funcționare la un nivel mai înalt decît cel din perioada precedentă crizei*. Indicii de calitate ai managementului anticriză este atragerea și menținerea (fără reduceri) a unui personal profesionist, grija față de remunerarea lui satisfăcătoare, întărirea pozițiilor managerilor superiori și funcționari, studierea permanentă a climatului psihologic în care activează colaboratorii, evitarea conflictelor.

Elemente importante în scenariul anticriză sunt realizarea programelor de formare profesională continuă, activitatea *Școlii Noului Angajat*, evaluarea personalului, pregătirea pentru

atestare și încurajarea pentru urcarea onestă a treptelor profesionale. Din numărul total de 68 de bibliotecari – 61% sunt deținători ai gradelor de calificare superior, unu și doi.

Am citit undeva că Bill Gates a spus: *„Dacă 20 dintre cei mai buni oameni cu care lucrez mă părăsesc, în câteva luni nu veți mai auzi de Microsoft”*. El recunoștea importanța strategică a factorului uman de care depinde reușita instituției, mai ales, în perioada de criză.

M-am referit mai devreme la datele unor sondaje realizate de anagajații noștri. Din păcate, încă nu toți studenții și profesorii deschid situl Bibliotecii la rubrica *Pagina utilizatorului*, prin care îi invităm nu numai să le adreseze întrebări bibliotecarilor, să participe la procesul de selectare a documentelor pentru achiziții, dar le solicităm opinia despre calitatea muncii bibliotecarilor. Îl îndemnăm să ne comunice în ce măsură le este satisfăcut „apetitul” de informare / documentare și le sunt asigurate condițiile de acces la resursele de interes. Suntem nevoiți, astfel, să mai apelăm la chestionarele tradiționale, răspunsurile directe ale respondenților fiind, în opinia noastră, mult mai relevante. Începînd cu anul 2008, difuzarea Buletinelor *Intrări Recente* la cele 27 de catedre universitare are loc, deja sistematic, pe cale electronică. Analizînd cele 99 de chestionare, am aflat că aceste buletine constituie o parte componentă a sistemului de informare pentru 88 de cadre didactice (80%), doar 11 profesori nu consideră astfel. 50 la sută

din respondenți cunosc situl Bibliotecii, unde se pot găsi aceste Buletine, iar 60 % au răspuns că preferă să se informeze în sala de cataloage, unde bibliotecarii le pun la dispoziție forma tipărită. Aceste buletine sunt imprimate, puse în mape și oferite membrilor catedrelor, acest fapt l-au confirmat 50 de respondenți, iar 34 – au spus că le arhivează și le utilizează în format electronic, în special, le este comod să actualizeze bibliografia curriculară și să le folosească în procesul de acreditare. Documentele incluse în buletine sunt utilizate / recomandate, cu precădere, pentru prelegeri și seminare – 80 %; pentru cercetare științifică – 70 % și pentru dezvoltarea culturii generale - 50 la sută. Majoritatea profesorilor recomandă studenților titluri din bibliografia recent achiziționată. Foarte valoroase ni s-au părut câteva aprecieri vizavi de acest serviciu modernizat al bibliotecarilor: *buletinele sunt foarte necesare, accesibile, forma de prezentare reușită, calitativă, bine gândite și elaborate, perceptibile, efectiv folositoare, admisibil de bune, proaspete, bine închegate*, precum utile ni s-au părut și propunerile: mai multă literatură din alte țări; Buletinele trebuie să fie propuse în formă imprimată, profesorii de vîrstă a treia nu lucrează la calculator; ar fi bine ca Buletinele să fie sistematizate pe compartimente (la noi ele sunt întocmite conform CZU, grupate pe domeniile de științe studiate la anumite catedre); să fie selectate pe specialități, iar profesorii de la Catedra de Limbă română

ne-au sugerat gruparea pe compartimentele limbii: Lingvistică; Lexicologie; Fonetică, Morfologie. Anume clasificarea CZU este indicatorul principal de care ne ghidăm, însă dorim să mai includem și domenii tangențiale, or, cum lingviștii să nu cunoască care sunt noile intrări în colecția de literatură și invers.

Se spune că "orice hîrtie trebuie să aibă picioare", de aceea bibliotecarii, delegați la catedre, au descoperit că la unele din ele nu se deschide e-mailul indicat în cartea de telefoane / adrese de e-mail universitare, unii au demonstrat absolută necunoaștere a efortului bibliotecar, alții așteaptă să vină bibliotecarul cu brațele încărcate și să le prezinte cărțile. Această modalitate însă a fost schimbată în ultimii ani, membrii catedrelor fiind invitați la Bibliotecă, unde au posibilitatea să cunoască o mai mare varietate de cărți, reviste, documente electronice și situri de profil, navigarea începînd de la pagina web a Bibliotecii. Concomitent, sunt oferite și posibilități de accesare, materiale promoționale, fluturași cu adresele necesare. Astfel, sunt promovate bazele de date EBSCO, AGORA, în domeniul Pedagogic, Dreptului, Economiei, Ecologiei, disciplinelor tehnice etc.

Orice bibliotecă universitară tinde să propună astăzi utilizatorilor colecții digitale în cele mai bune condiții de acces. Am plasat deja pe web full - textele a 70 de cursuri, monografiile, materiale didactice, publicațiile Bibliotecii și 4 reviste universitare, incluse și în Blogul *Open Acces*, realizat de colegii noștri de la Biblioteca Științifică ASEM. Tot aici vor fi plasate materialele conferințelor internaționale, organizate recent în

domeniul fizicii, în curînd – în domeniul limbilor străine. În așa fel, încercăm să creăm „repozitoriul instituțional”, în deplină înțelegere cu autorii și legislația în vigoare. La ședința Senatului preconizată în această lună, care își va ține lucrările în *Săptămîna Accesului deschis*, vom solicita colaborarea universitarilor la completarea acestor „depozite” cu varianta electronică a tezelor de doctor, anelelor, materialelor relevante pentru mediul universitar.

Una din prioritățile acestei perioade este promovarea cursului *Bazele culturii informaționale*, devenit de cîțiva ani obligatoriu pentru fiecare student din anul I și, la fel ca în universitățile americane, este inclus în curricula universitară. Treisprezece bibliotecari cumulează funcția de asistent universitar la catedra *Electronică și Informatică*, formînd competențele informaționale ale studenților timp de 800 – 900 ore academice. Suportul didactic, elaborat pe module, utilizat la ore în PowerPoint, a fost editat în anul 2007 și expus on-line împreună cu Curriculumul respectiv, utilizat de studenți în munca independentă.

O condiție esențială a performanței profesionale o constituie cooperarea și colaborarea cu alte instituții similare în vederea creării în comun a resurselor,

accesului la baze de date, schimbului de publicații. Un exemplu semnificativ este Consorțiul eFL Direct, coordonat de colegii noștri de la Biblioteca Științifică ASEM, prin care se adaugă o importantă plusvaloare la oferta informațională a bibliotecilor participante.

Cercetarea științifică a bibliotecarilor, rezultată prin completarea patrimoniului național și instituțional cu lucrări de mare valoare științifică și culturală, ar trebui să-i integreze, inclusiv pe bază financiară în proiectele de cercetare academică pentru asigurarea componentei lor informaționale și nu numai.

Dinamică, în plină evoluție, Biblioteca este mereu implicată în viața universitară prin integrarea în corpul didactic, prin participarea directorului la ședințele Consiliului Administrativ, ale Senatului și ale comisiilor acestui înalt organ de conducere academică; activitatea în comisia de Achiziții publice, în Biroul sindical și alte structuri, care permit intervenții, demersuri oportune și ferme privind modalitățile de soluționare a problemelor și grijiilor celor care „patronează” acest prețios produs – informația, mai ales în vreme de criză.

Referințe bibliografice:

1. Burlacu, N. Criteriile eficacității gestiunii anticriză. In: *Studii economice*, 2008, an. 2, nr. 3 - 4, p. 118 - 123.
2. Concurs „Jurnalismul în situații de criză”. [online]. Disponibil pe Internet: <URL: <http://jurnalism.usm.md>>
3. Stoica, I. Criza în structurile infodocumentare: sensuri și semnificații contemporane. Constanța: ExPonto, 2001. 221 p.